

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ФОРМУВАННЯ ТА
ВИКОРИСТАННЯ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконав:

студент 4 курсу, групи 472ск,
заочної форми навчання,
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Власенко Андрій Олександрович _____

Керівник:

доцент кафедри фінансів і кредиту

Грешко Роман Ігорович _____

*До захисту допущено
на засіданні кафедри
протокол № __ від __ травня 2023 р.
Завідувач кафедрою фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Власенко А.О. Оборотний капітал підприємства: формування та використання. Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Чернівці, 2023.

В кваліфікаційній роботі досліджені теоретичні та практичні аспекти формування та використання оборотного капіталу підприємства. Досліджено сутність, значення та джерела формування оборотного капіталу підприємства, методичні підходи до оцінки ефективності його використання. Проведено аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс», а також запропоновано удосконалення стратегії фінансування оборотних активів досліджуваного підприємства та шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс».

Ключові слова: підприємство, фінансово-господарська діяльність, оборотні активи, оборотний капітал, фінансування, фінансові результати.

SUMMARY

Vlasenko A. Working capital of the enterprise: formation and use. Manuscript. Qualification work for obtaining the first (bachelor) level of higher education in specialty 072 – Finance, banking and insurance. Yuri Fedkovich Chernivtsi National University, Chernivtsi, 2023.

The theoretical and practical aspects of the formation and use of the company's working capital are investigated in the qualification work. The essence, meaning and sources of the formation of working capital of the enterprise, methodical approaches to the evaluation of the efficiency of its use have been studied. The analysis of the structure, condition and dynamics of the working capital of Techno-Bud Service LLC was carried out, as well as the improvement of the strategy of financing the current assets of the investigated enterprise and ways to increase the efficiency of the use of working capital of Techno-Bud Service LLC were proposed.

Keywords: enterprise, financial and economic activity, current assets, working capital, financing, financial results.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

_____ А.О. Власенко

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Теоретичні аспекти оборотного капіталу підприємства.....	7
1.1 Сутність, значення та джерела формування оборотного капіталу підприємства.....	7
1.2 Методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства.....	13
Розділ 2. Оцінка формування та використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс».....	19
2.1 Аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу досліджуваного підприємства.....	19
2.2 Оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс»	24
Розділ 3. Напрямки поліпшення використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс».....	31
3.1. Удосконалення стратегії фінансування оборотних активів досліджуваного підприємства.....	31
3.2. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс».....	36
Висновки.....	43
Список використаних джерел.....	46

ВСТУП

На поточний момент в економіці України спостерігаються складні процеси. Війна створює значні обмеження, які стримують розвиток країни. У таких умовах підвищується актуальність активізації інтелектуального потенціалу менеджменту для забезпечення більш високого фінансового результату. Ефективність оборотного капіталу є важливою категорією, яка свідчить про здатність підприємства діяти протягом тривалого періоду часу. Вона забезпечує не тільки просте, але також і розширене відтворення. На рентабельність впливає велика кількість чинників, у тому числі й політика управління оборотним капіталом. З огляду на це, можна стверджувати, що актуальність дослідження особливостей управління оборотними коштами організації в контексті поточних тенденцій розвитку економіки підвищується.

Складні економічні умови призвели до того, що спостерігається низка дисбалансів у сфері управління оборотним капіталом сучасних підприємств. На поточний момент відбувається повільне відновлення економічного зростання, а це означає, що не всі підприємства здатні витримати конкуренцію. Відбувається нагромадження дебіторської заборгованості, у тому числі проблемної, а також відбувається надмірне накопичення запасів, необхідних для забезпечення виробничого процесу. Крім цього, протягом останніх двох років спостерігалися періоди, коли інфляція була високою, а це негативно позначається на вартості монетарних активів, наприклад, фінансових інвестицій, грошових коштів та грошових еквівалентів, дебіторської заборгованості. Усе це вимагає більш уважного підходу до питань формування різних елементів оборотних активів.

У своїх роботах автори, що досліджували питання управління оборотним капіталом та його оптимізації, звертають увагу на різні аспекти цієї теми. У своїх дослідженнях Канцедал Н. Ю. та ін. зосередилися на конкретних питаннях, пов'язаних з управлінням оборотним капіталом підприємства. Стратійчук В. В. досліджував стратегічне управління оборотним капіталом

торговельних підприємств, а Ганін В. В. та Філатова М. В. вивчають контроль та аналіз оборотного капіталу підприємства та шляхи його вдосконалення.

Бровко Л. І. та ін. досліджували оптимізацію оборотного капіталу та його вплив на діяльність підприємства. Мордань Є.Ю. запропонував методичний підхід до побудови системи управління оборотним капіталом підприємства. Бровко Л. І. та ін. також досліджували фінансове забезпечення формування оборотного капіталу сільськогосподарських підприємств. Панасюк В. М. та ін. представили обліково-аналітичний інструментарій управління оборотним капіталом підприємства в частині майбутніх витрат. Степанюк О. С. проаналізувала економічні процеси оборотності активів та її показники. Ярош Г. О. зосередився на управлінні оборотним капіталом підприємства. Нарешті, Пугаченко О. Б. оцінила системи обліку та внутрішнього контролю операцій з немонетарним оборотним капіталом.

Загалом, перелічені джерела дають комплексне розуміння управління оборотним капіталом, з особливим акцентом на оптимізації, стратегічному управлінні та обліково-аналітичному інструментарії. Проте подальшого вивчення потребує питання управління оборотним капіталом у поточних складних економічних умовах.

Метою роботи є обґрунтування напрямків поліпшення використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс» на основі визначення актуальних проблем у цій сфері.

Відповідно, в якості завдань слід відмітити:

- визначити сутність, значення та джерела формування оборотного капіталу підприємства;
- вказані методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства;
- здійснено аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу досліджуваного підприємства;
- виконано оцінку ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс»;

- сформульовано удосконалення стратегії фінансування оборотних активів досліджуваного підприємства;

- визначені шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс».

Предметом дослідження є методичні, теоретичні та практичні аспекти управління оборотними активами сучасної компанії.

Об'єктом роботи є фінансово-господарська діяльність підприємства ТОВ «Техно-Буд Сервіс».

Методи дослідження включають в себе загальнонаукові та емпіричні. До останніх відносяться горизонтальний і вертикальний аналіз, коефіцієнтний метод та інші.

Інформаційна база включає в себе фінансову звітність ТОВ «Техно-Буд Сервіс», а також макроекономічні дані навколишнього середовища бізнесу.

Обсяг і структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 50 сторінок друкованого тексту, основний зміст роботи викладено на 45 сторінках. Робота містить 19 таблиць та 8 рисунків, список використаних джерел включає 41 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність, значення та джерела формування оборотного капіталу підприємства

Кожна сфера діяльності характеризується своєю особливою структурою активів. Існують підприємства, які вкладають більшу частину грошей в основні засоби, що дає змогу створювати капіталомісткі товари та послуги. Для інших сфер, наприклад, торгівлі або сфери послуг, більш суттєве значення мають оборотні активи, тобто ті, які використовуються в рамках одного операційного циклу. Не дивлячись на те, в якій сфері діє підприємство, питання ефективного управління обіговими коштами є одним із найбільш пріоритетних. Тому важливим є дослідження можливостей для забезпечення зростання рентабельності оборотних коштів підприємства.

Оборотний капітал використовується для забезпечення безперебійності виробничого і збутового процесу. Тому його роль важлива для будь-якого підприємства. Перш ніж перейти до вивчення його використання на прикладі конкретного підприємства, слід розглянути теоретичні аспекти досліджуваного поняття.

Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» вказує, що оборотні активи - гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу[25].

Оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних

засобів[7]. Такий перелік не є повним, адже сюди не включена, наприклад, дебіторська заборгованість.

Під оборотними активами слід розуміти сукупність фінансових і майнових цінностей, які безперервно здійснюють кругообіг впродовж 12 місяців чи впродовж свого операційного циклу і спрямовані на забезпеченні достатнього рівня платоспроможності та ліквідності підприємства, отриманні прибутку[41, с.9]. У такому визначенні автор наголошує на відмінностях між необоротними та оборотними коштами. Необоротні використовуються протягом періоду довше одного року або, якщо йдеться про виробництва, які тривають більше року, то протягом періоду більше одного виробничого циклу. Обладнання для будівництва використовуватиметься на підприємстві протягом тривалого періоду часу, наприклад, протягом 10 років. На противагу цьому, такі елементи виробництва як пісок, цемент, клей, цегла, деревина тощо, використовуються одразу. Ці товари надходять на підприємство і використовуються протягом короткого періоду часу. У них відображається вартість оборотних коштів, які були вкладені підприємством для забезпечення своєї безперебійної діяльності.

Автор зазначає, що оборотні кошти переносять на продукцію всю свою вартість. Це означає, що у випадку необоротних засобів такий процес відбувається через механізм амортизації, тобто поділ вартості основних засобів на частини, після чого така вартість враховується в ціні товару. У випадку ж з обіговими коштами відбувається повне перенесення тієї ціни, яку було сплачено за матеріали, у таблиць калькуляції.

Оборотні кошти – це сукупність оборотних фондів і фондів обігу в грошовій формі. Сукупність оборотних фондів означає ресурси, які використовуються для забезпечення безперебійного виробничого процесу. Йдеться про матеріали, запасні частини для машин і обладнання, паливно-мастильні матеріали. Якщо ж говорити про фонди обігу в грошовій формі, то сюди можна віднести залишки в касі, інші фонди обігу. Все ж доцільніше було б говорити про фонди обігу в монетарній формі, а не в грошовій. Грошова

форма означає банківські депозити, грошові кошти, грошові еквіваленти. Однак сюди можна віднести також і дебіторську заборгованість, яка є монетарним активом, проте прибуває радше у формі боргу, а не грошових коштів.

Крім зазначених підходів обігові кошти можна трактувати як фінансові ресурси, вкладені в об'єкти, використання яких здійснюється підприємством або в рамках одного відтворювального циклу, або в рамках відносно короткого календарного періоду (зазвичай, не більш як один рік). Таким чином, оборотні кошти не є запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами, а є тими фінансовими ресурсами, які було вкладено у формування дебіторської заборгованості, запасів, грошових коштів у касі та на розрахунковому рахунку в банку. Таким чином, говорячи про оборотні кошти, важливо вказувати не тільки на ті напрями, за якими вони використовуються, а й на джерела, які забезпечують формування оборотних коштів. Йдеться про власний капітал, довгострокові позикові фінансові ресурси, короткострокові зобов'язання підприємства.

Загалом оборотні кошти виступають, як вартісна категорія. Оборотні кошти в буквальному сенсі не є матеріальними цінностями, оскільки з них не можна виробляти готову продукцію. Однак, будучи вартістю в грошовій формі, оборотні кошти вже в процесі кругообігу набувають форми виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції. Відмінною особливістю оборотних коштів є те, що вони не витрачаються, не витрачаються, не споживаються, а авансуються.

Щодо структури обігових коштів, то, як було визначено, слід виокремлювати структуру напрямів використання обігових коштів і структуру джерел формування фінансових ресурсів для створення обігових активів. У першому випадку слід говорити про такі елементи як дебіторська заборгованість, запаси, грошові кошти та грошові еквіваленти, інші оборотні активи.

Для сучасного промислового підприємства власні оборотні кошти є джерелом покриття запасів (нормованих оборотних активів). Первісне їх формування відбувається в момент створення компанії та утворення статутного капіталу. Після цього сума власного оборотного капіталу може знижуватися або підвищуватися. Як було визначено, крім власних обігових коштів підприємство використовує також й інші джерела для фінансування оборотного капіталу.

На рис. 1.1 використовуються такі позначення:

М - матеріали;

НВ - незавершене виробництво;

ГП - готова продукція;

ДЗ - дебіторська заборгованість;

КЗ - кредиторська заборгованість.

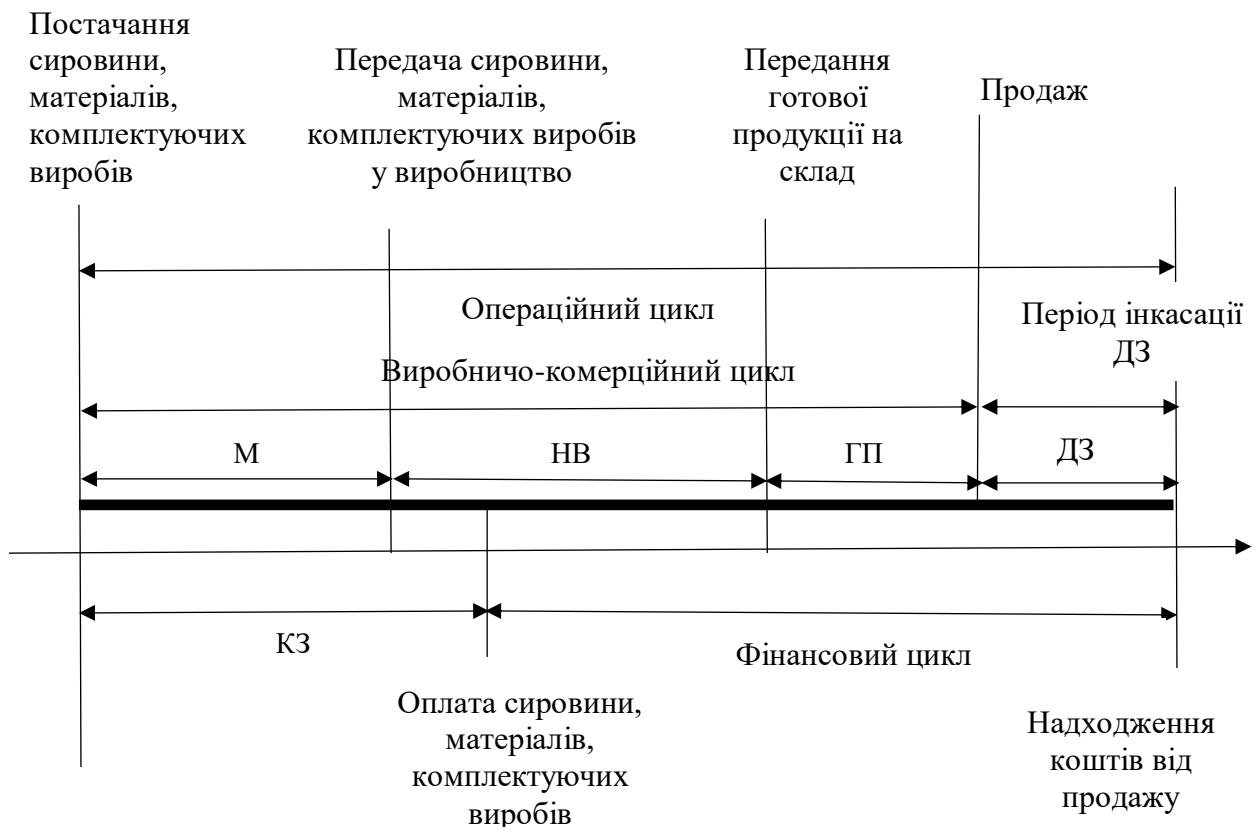

Рис. 1.1 Схема руху оборотного капіталу підприємства

Джерело: складено автором за матеріалами [13, с.103;36, с.62;6, с.120; 3, с.89]

В ідеальному варіанті взаємозв'язок активів і пасивів балансу можна уявити так: необоротні активи мають покриватися за рахунок власного капіталу і довгострокових кредитів і позик. Оборотні кошти частково мають покриватися за рахунок власних коштів, частково за рахунок короткострокових зобов'язань. У такому разі діяльність підприємства є стійкою, тому що немає суттєвих ризиків для призупинення виробничого процесу. Річ у тім, що в разі наявності власного оборотного капіталу підприємство може самостійно фінансувати частину запасів сировини та матеріалів.

Джерелами формування оборотних активів можуть слугувати:

- власні кошти;
- кошти, прирівняні до власних;
- позикові кошти;
- залучені кошти.

Детальнішу класифікацію наведено на рис. 1.2.

Рис. 1.2 Структура оборотного капіталу в частині пасивів

Джерело: складено автором за матеріалами [35, с.42; 33, с.461]

Слід охарактеризувати елементи більш детально (рис. 1.2). Власний капітал містить у собі такі елементи як статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, інші стійкі пасиви. Резервний капітал формується на підприємстві для того, щоб оперативно відповісти на непередбачувані обставини, виконання зобов'язань перед власниками боргових цінних паперів підприємства в разі одержання чистого збитку, забезпечення іншої гнучкості в процесі реалізації виробничої та збутової діяльності.

Важливою частиною джерел фінансування є залучений і позиковий капітал. До залученого капіталу належить кредиторська заборгованість, фонди споживання, резерви майбутніх витрат і платежів. Зазвичай, для підприємства найбільш важливою частиною є кредиторська заборгованість, особливо перед постачальниками та підрядниками. Річ у тім, що останні постачають свою сировину і матеріали на підприємство для забезпечення безперебійної діяльності. Не завжди підприємство оплачує такі поставки в момент отримання ресурсів. Таким чином, відбувається формування заборгованості перед третіми особами. За фактом, ці ресурси також є оборотним капіталом, який бере безпосередню участь у роботі суб'єктів господарської діяльності.

Ще однією важливою групою є позиковий капітал, який включає в себе банківський довгостроковий кредит, довгострокові позики, банківський короткостроковий кредит, короткострокові позики, комерційний кредит, інвестиційний кредит. Зазвичай банківські кредити є дорогими, що призводить до високої вартості їх залучення та використання. Для позичальника під вартістю позикового капіталу розуміють витрати (у відносних величинах - відсотках річних) з обслуговування позикового капіталу.

Підводячи підсумок, зазначимо, що оборотними активами є майно, яке використовується протягом одного операційного циклу або періоду до 12 місяців і повністю переносить свою вартість на створені товари та послуги. Оборотні активи включають в себе запаси матеріалів, незавершене

виробництво, запаси готової продукції, гроші, дебіторську заборгованість та інші елементи.

1.2 Методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства

Для виявлення якості управління оборотними активами в компанії слід застосувати сукупність різних методів опрацювання статистичної інформації щодо цього елемента майна. У такому контексті систематизовано оптимальні з них. Як показано на Рис. 1.3, сюди відносяться вертикальний і горизонтальний аналіз, метод зіставлення, балансовий метод, факторний аналіз, експертний метод і метод відносних та абсолютних показників.

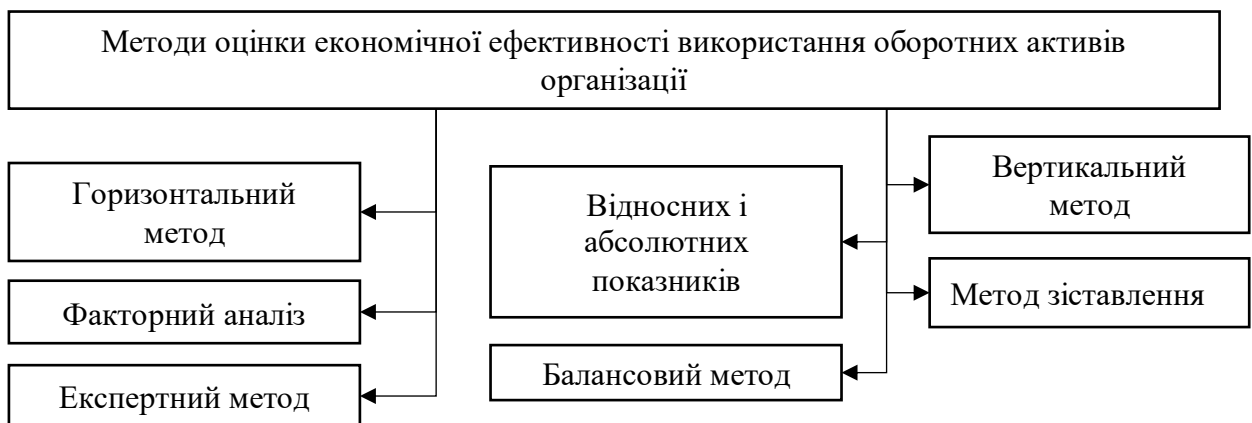

Рис. 1.3 Методи оцінки економічної ефективності використання оборотних активів організації

Джерело: складено автором за матеріалами [4, с.17; 19, с.26]

Горизонтальний аналіз означає вивчення даних за деякий період часу, наприклад, у контексті цього дослідження за 2020-2022-й рр. Тобто це зіставлення елементів часового ряду. Слід зрозуміти, якою є динаміка загальної суми оборотних активів, запасів, дебіторської заборгованості, інших елементів. У такому контексті також говорять про розрахунок абсолютного і відносного відхилення. Перший показник розраховується як різниця між

поточним значенням і значенням за попередній рік або за базовий період, а відносний показник, що демонструє відсоткову зміну, розраховується як різниця між величинами, поділена на значення за попередній або базовий рік.

Таким чином, за допомогою горизонтального аналізу можна чітко сформулювати висновок щодо того, в якому напрямі розвивається компанія, чи відбувається зростання обігових активів швидше, чи повільніше порівняно із загальною сумою виторгу та собівартості.

Одним із найважливіших методів є метод відносних і абсолютних показників. Метод відносних показників також називають коефіцієнтним методом. Суть його полягає в тому, щоб зіставити між собою певні елементи звітності для того, щоб отримати додаткову, приховану інформацію. Наприклад, сам по собі обсяг оборотних активів і його річна зміна нічого не говорить про ефективність та інтенсивність використання такого майна. Однак зіставлення такого показника з виручкою вже дасть змогу зрозуміти, чи є оборотність високою порівняно, наприклад, з конкурентами. Крім цього, можна зрозуміти, чи роблять менеджери кроки щодо підвищення завантаженості оборотних активів.

Вертикальний аналіз відрізняється від горизонтального тим, що він передбачає зіставлення не зі значенням за попередній період, а з якоюсь базою. Тобто йдеться про те, що, наприклад, усі показники за 2022 р. зіставляються із загальним обсягом активів, джерел фінансування, іншим елементом. Відповідно, можна зрозуміти, як окремі елементи оборотних активів впливають на загальну їхню структуру.

Факторний аналіз відображає вплив окремих величин на результативну.

Балансовий метод пов'язаний з тим, щоб порівняти певні взаємопов'язані величини, наприклад, говорячи про політику формування оборотних активів, важливо також розуміти джерела фінансування.

Метод зіставлення означає порівняння значення показника, наприклад, з оборотністю оборотних активів, з нормативним значенням, значенням конкурентів, запланованим значенням. У контексті оцінки економічної

ефективності використання оборотних активів організації метод порівняння означає систематичний процес оцінки ефективності використання активів у порівнянні з набором еталонів або стандартів. Така оцінка має на меті розкрити, наскільки ефективно організація використовує свої активи для отримання прибутку, оптимізації витрат та покращення загальних фінансових показників. Метод порівняння зазвичай передбачає розрахунок та аналіз фінансових коефіцієнтів і показників, таких як коефіцієнт оборотності поточних активів, коефіцієнт оборотного капіталу та рентабельність оборотних активів. Порівнюючи ці коефіцієнти та показники з галузевими стандартами, історичними показниками або показниками конкурентів, організація може виявити сильні та слабкі сторони і прийняти обґрунтовані рішення щодо підвищення ефективності використання активів.

Окрім фінансових коефіцієнтів та показників, метод порівняння може також включати якісний аналіз, наприклад, оцінку ефективності політики та практики управління активами, організаційної структури та відповідності ресурсів стратегічним цілям. Такий комплексний підхід забезпечує більш глибоке розуміння факторів, що впливають на економічну ефективність використання оборотних активів організації.

Не завжди фінансові індикатори звітності дають змогу формувати досить якісні висновки, або побудувати прогноз. У такому разі можна залучити сторонніх експертів, які працюють у цій сфері. Наприклад, для оцінки ефективності запропонованих заходів можна запитати думку у співробітників компанії. У контексті оцінки економічної ефективності використання оборотних активів організації, експертний метод означає системний підхід, який спирається на знання, досвід та уявлення професіоналів галузі або експертів у певній сфері для оцінки результативності та ефективності використання активів організації. Цей підхід зазвичай застосовується, коли складність ситуації вимагає глибшого розуміння та інтерпретації різних факторів, що впливають на ефективність використання активів.

Експертний метод передбачає проведення консультацій, інтерв'ю або семінарів з експертами, які володіють глибокими знаннями та досвідом в управлінні активами, фінансами та галузевими практиками. Ці експерти оцінюють стратегії, політику та процеси управління оборотними активами організації, а також фінансові показники та коефіцієнти, щоб забезпечити комплексний аналіз економічної ефективності оборотних активів.

Якісна інформація, отримана за допомогою експертного методу, допомагає визначити сфери, що потребують вдосконалення, потенційні ризики та можливості для оптимізації ефективності використання активів. Висновки експертів можуть сприяти розробці індивідуальних рекомендацій та планів дій, спрямованих на підвищення ефективності використання активів та покращення загальних фінансових показників організації.

Для вивчення ефективності використання оборотних активів слід розглянути їх з різних боків. Для цього використовуються показники, які наведено в таблиці 1.1. Сюди належать оборотність оборотних коштів, дебіторської заборгованості, запасів, грошових коштів. Також можна запропонувати й інші показники оборотності, але в контексті досліджуваного підприємства зазначених буде достатньо.

Таблиця 1.1

Формули розрахунку показників ефективності використання оборотних активів

Показник оборотності	Скорочення	Чисельник	Знаменник
Оборотних коштів	Оок	Дохід	Середньорічна сума оборотних коштів
Дебіторської заборгованості	Одз	Дохід	Середньорічна сума дебіторської заборгованості
Запасів	Оз	Собівартість	Середньорічна сума запасів
Грошових коштів	Огк	Дохід	Середньорічна сума грошових коштів

Джерело: складено автором за матеріалами [23, с.180; 19, с.26;14]

Пов'язаним з оборотністю є показник одного періоду обороту. Це середнє значення, яке демонструє обов'язковий період погашення дебіторської

заборгованості, обороту оборотних коштів, запасів, грошових коштів. Для всіх елементів оборотних активів цей показник розраховується за такою формулою:

$$\text{Пое} = 360 : \text{Кое} \quad (1)$$

Пое - період одного обороту будь-якого елемента, днів;

Кое - коефіцієнт оборотності цього елемента, оборотів на рік [15;16].

Важливим показником є тривалість операційного циклу, тобто сума періодів обороту запасів і дебіторської заборгованості. Підприємству вигідно мінімізувати цей показник, що свідчатиме про якісний бізнес-процес, здатність відносно швидко перетворювати гроші назад у гроші, але при цьому з певним приростом. Йдеться про те, що вкладений в оборотні активи капітал спочатку перетворюється на матеріальні запаси, після цього запаси на готову продукцію, а при наданні клієнтам - уже на дебіторську заборгованість. Після її погашення підприємство отримує назад вкладені кошти в такий процес. Якщо бізнес-процеси вибудовані в компанії якісно, то обсяг отриманих коштів буде більшим, ніж початково вкладений. Формула така:

$$\text{ОЦ} = \text{ВЦ} + \text{Пдз} \quad (2)$$

ОЦ - період операційного циклу

ВЦ - період виробничого циклу;

Пдз - період погашення дебіторської заборгованості [17].

Хоча період фінансового циклу враховує не тільки ефективність використання оборотних активів, а й кредиторської заборгованості, але все ж таки такий показник також слід розглянути, оскільки він дає змогу оцінити вплив постачальників на якість процесу управління оборотними активами. Як і у випадку з тривалістю операційного циклу, цей показник також бажано мінімізувати для компанії:

$$\text{ФЦ} = \text{ОЦ} - \text{Пкз} \quad (3)$$

ФЦ - період фінансового циклу;

Пкз - період погашення кредиторської заборгованості [18].

У процесі вивчення теоретичних аспектів оборотного капіталу підприємства сформульовані наступні висновки:

- вказані сутність, значення та джерела формування оборотного капіталу підприємства. Оборотні активи – це майно, яке використовується протягом одного операційного циклу або періоду до 12 місяців і повністю переноситься на створювані товари та послуги. Оборотні активи включають запаси матеріалів, незавершене виробництво, готову продукцію, грошові кошти, дебіторську заборгованість та інші елементи.

- вказані методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства. У процесі аналізу обігових коштів організації та формування зважених висновків використовують такі методи як балансовий метод, метод використання абсолютних і відносних показників, метод групування, метод горизонтального аналізу, метод приведення показників до порівняльного вигляду, трендовий метод аналізу, факторний метод, метод вертикального аналізу, метод порівняння, метод наочного відображення результатів аналізу тощо.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ТОВ «ТЕХНО-БУД СЕРВІС»

2.1 Аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу досліджуваного підприємства

ТОВ «Техно-Буд Сервіс» - українська будівельна компанія, зареєстрована 18 червня 2007 року. Головний офіс компанії знаходиться в селі Чагор, Глибоцький район, Чернівецька область, Україна. Основна діяльність компанії зосереджена на будівництві доріг і шосе (код діяльності 42.11). Крім того, вона займається виробництвом бетонних виробів для будівництва (код діяльності 23.61), неспеціалізованою оптовою торгівлею (код діяльності 46.90) та вантажним автомобільним транспортом (код діяльності 49.41).

Особливою гордістю ТОВ «Техно-Буд Сервіс» є участь у будівництві верхнього водосховища Дністровської гідроакумулюючої електростанції, яка є найбільшою у своєму роді в Європі, а також об'їзної дороги навколо міста Чернівці. В цілому перелік реалізованих проектів є значним. Для здійснення своєї діяльності компанія володіє парком із 117 сучасних спеціалізованих будівельних машин, що дозволяє їй ефективно реалізовувати різноманітні проекти в будівельному секторі[37].

Наведені у табл. 2.1 дані вказують, що з 2020 по 2022 рік ТОВ «Техно-Буд Сервіс» продемонструвало зростання загального обсягу оборотних активів, який збільшився на 21,37% з 2020 по 2021 рік та на 20,52% з 2021 по 2022 рік, що призвело до загального підвищення на 46,28% за два роки. Такий тренд сприяв загальному збільшенню балансу компанії: з 2020 по 2021 рік - на 15,77%, з 2021 по 2022 рік - на 23,87%, а кумулятивне зростання з 2020 по 2022 рік - на 43,4%.

Розглядаючи окремі складові оборотних активів, ми можемо спостерігати різні тенденції. Запаси компанії стабільно збільшилися, на

21,17% з 2020 по 2021 рік та на 5,23% з 2021 по 2022 рік, що є негативним явищем, адже сам обсяг доходу компанії скорочувався.

Таблиця 2.1

Динаміка оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» в 2020 - 2022 рр.,

тис. грн.

Показники	Рік			Абсолютний приріст, +,-		Відносний приріст, %		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Запаси	30533	36997	38932	6464	1935	21,17	5,23	27,51
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	16961	14741	10301	-2220	-4440	-13,09	-30,12	-39,27
Інша поточна дебіторська заборгованість	1945	5350	7641	3405	2291	175,06	42,82	292,85
Гроші та їх еквіваленти	3506	3252	12614	-254	9362	-7,24	287,88	259,78
Інші оборотні активи	6457	11224	17796	4767	6572	73,83	58,55	175,61
ОБОРОТНІ АКТИВИ	59895	72693	87613	12798	14920	21,37	20,52	46,28
БАЛАНС	76874	88994	110241	12120	21247	15,77	23,87	43,4

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги зменшилася на 13,09% з 2020 по 2021 рік і на 30,12% з 2021 по 2022 рік, що призвело до загального скорочення на 39,27% за цей період. Це позитивна динаміка, яка вказує на вмiле управління відносинами з клієнтами та забезпечує зниження фінансових ризиків компанії.

Грошові кошти та їхні еквіваленти спочатку зменшилися на 7,24% з 2020 по 2021 рік, але потім зросли на 287,88% з 2021 по 2022 рік, що призвело до загального збільшення на 259,78% з 2020 по 2022 рік. Таке накопичення коштів здатне негативно вплинути на компанію з точки зору ризиків. Важливо мінімізувати обсяг монетарних активів підприємства.

Доцільно звернути більшу увагу на окремі елементи запасів. Виробничі запаси демонстрували стабільне підвищення, збільшившись на 39,75% з 2020

по 2021 рік та на 5,12% з 2021 по 2022 рік, що призвело до загального зростання на 46,90% за дворічний період. Це негативний тренд, адже ділова активність бізнесу постійно скорочувалася (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Динаміка запасів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» в 2020 - 2022 рр., тис. грн.

Показники	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення, +, -		Відносне відхилення, %		
				2021 від 2020	2022 від 2021	2021 від 2020	2022 від 2021	2022 від 2020
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Виробничі запаси	26425	36928	38818	10503	1889	39,75	5,12	46,90
Незавершене виробництво	4039	0	0	-4039	0	-100,00	-	-100,0
Готова продукція	0	69	115	69	46	-	66,91	-
Товари	69	0	0	-69	0	-100,00	-	-100,0
Запаси	30533	36997	38932	6464	1935	21,17	5,23	27,51

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

На противагу цьому, незавершене виробництво демонструвало різку динаміку. Запаси незавершеного виробництва різко скоротилися, на 100% з 2020 по 2021 рік, і залишилися на нульовому рівні у 2022 році. Цей тренд є швидше позитивним, адже вивільняє частину капіталу, який не використовується у господарській діяльності при наданні будівних послуг іншим клієнтам.

Послідовне зростання виробничих поставок свідчить про те, що ТОВ «Техно-Буд Сервіс» інвестує в матеріали для забезпечення своєї будівельної діяльності, що може позитивно вплинути на його здатність виконувати проекти та задовольняти попит. Ліквідація незавершеного виробництва та запасів товарів може свідчити про те, що компанія оптимізувала свої виробничі процеси або змістила акцент на надання послуг, а не на виробництво матеріальних продуктів. Така зміна підвищила операційну ефективність.

Дані про структуру оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» з 2020 по 2022 рік свідчать про певні зміни в розподілі різних категорій активів. З 2020 по 2021 рік частка виробничих запасів в оборотних активах зросла на 6,68%, але потім знизилася на 6,49% з 2021 по 2022 рік, в результаті чого чистий приріст за два роки склав 0,19% (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Структура оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс»
в 2020 - 2022 рр., %

Показники	Рік			Абсолютний приріст, +,-		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Виробничі запаси	44,12	50,80	44,31	6,68	-6,49	0,19
Запаси	50,98	50,89	44,44	-0,08	-6,46	-6,54
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	28,32	20,28	11,76	-8,04	-8,52	-16,56
Інша поточна дебіторська заборгованість	3,25	7,36	8,72	4,11	1,36	5,47
Гроші та їх еквіваленти	5,85	4,47	14,40	-1,38	9,92	8,54
Інші оборотні активи	10,78	15,44	20,31	4,66	4,87	9,53
ОБОРОТНІ АКТИВИ	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Загалом, зміни в структурі оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» не створюють значних ризиків з точки зору стійкості основних процесів. Для забезпечення довгострокового успіху компанії важливо постійно відстежувати та оцінювати ці тенденції в контексті своєї бізнес-стратегії та ринкових умов.

Дані щодо динаміки власного оборотного капіталу ТОВ "ТехноБуд Сервіс" з 2020 по 2022 рік вказують на значне покращення фінансового стану компанії. У 2020 році компанія мала від'ємний оборотний капітал у розмірі 2 750 тис. грн, що свідчить про перевищення короткострокових зобов'язань над короткостроковими активами. Така ситуація могла спричинити проблеми з ліквідністю компанії та її здатністю виконувати свої короткострокові зобов'язання (рис. 2.1).

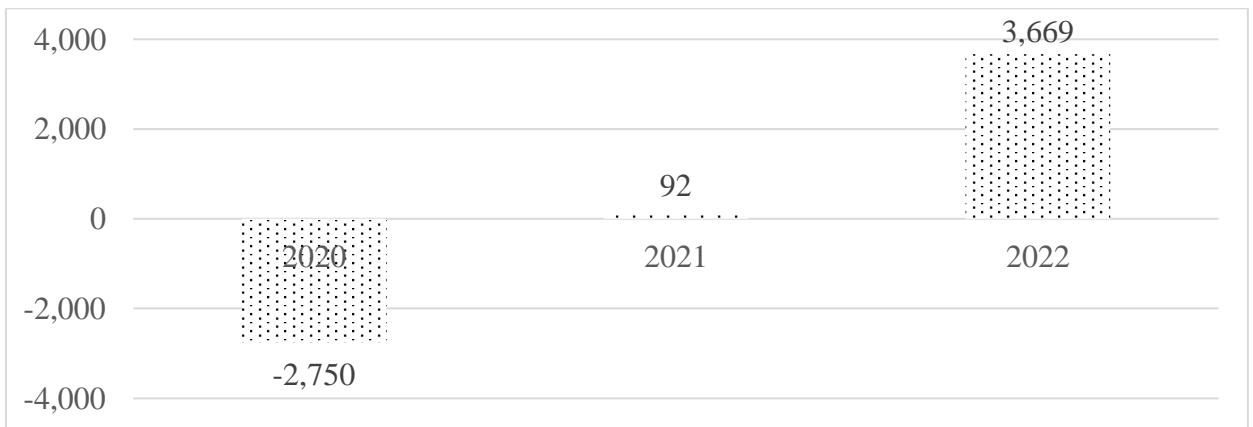

Рис. 2.1 Динаміка власних оборотних коштів ТОВ «ТехноБуд Сервіс» в 2020 - 2022 рр., тис. грн.

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Однак у 2021 році власний оборотний капітал компанії став додатнім, досягнувши 92 тис. грн. Цей зсув означає, що компанія змогла краще управляти своїми короткостроковими активами та зобов'язаннями, що потенційно покращило її ліквідність та фінансову стабільність. Тенденція продовжилася і в 2022 році, коли оборотний капітал суттєво зріс до 3 669 тис. грн. Таке зростання ще більше зміцнює фінансовий стан компанії, дозволяючи ефективно виконувати свої короткострокові зобов'язання та інвестувати в можливості зростання.

Також слід звернути увагу на коефіцієнти ефективності управління власними оборотними коштами. У 2020 році коефіцієнт покриття оборотного капіталу власними коштами становив $-0,05$, що свідчить про те, що у компанії було недостатньо власних коштів для покриття оборотного капіталу. Така ситуація могла негативно вплинути на ліквідність компанії та її здатність виконувати короткострокові зобов'язання. Однак у 2021 році коефіцієнт покращився до нуля, що свідчить про те, що компанії вдалося збалансувати оборотний капітал за рахунок власних коштів. Тенденція до зростання продовжилася і в 2022 році, коли коефіцієнт досяг $0,04$, що свідчить про перевищення власних коштів над оборотним капіталом компанії, що підвищує її фінансову стійкість.

Аналогічно, коефіцієнт покриття запасів власними оборотними коштами також суттєво покращився. Проте його значення все ще нижче одиниці, а значить бізнес залежить від зовнішніх запозичень у питанні створення необхідних запасів для гарантування вчасного виконання робочих задач (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Динаміка показників забезпеченості власними обіговими коштами ТОВ «ТехноБуд Сервіс» в 2020 - 2022 рр., частка одиниці

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	-0,05	0	0,04	0,05	0,04	0,09
Коефіцієнт забезпечення власними оборотними засобами запасів	-0,09	0	0,09	0,09	0,09	0,18

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Підводячи підсумок, зазначимо, що ТОВ «Техно-Буд Сервіс» демонструє покращення фінансового стану в період між 2020 та 2022 роками, про що свідчить збільшення коефіцієнта покриття оборотного капіталу власними коштами з -0,05 до 0,04. Компанія скорочує обсяг дебіторської заборгованості, що вказує на покращення політики управління відносинами з клієнтами. З іншої сторони, проблемою є значна залежність від зовнішніх сторін у питанні фінансування оборотних активів, а також накопичення ТОВ «Техно-Буд Сервіс» надмірної суми запасів.

2.2 Оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Співставлення результату від використання оборотного капіталу з його обсягом дозволить вказати на ефективність залучення оборотного капіталу

ТОВ «Техно-Буд Сервіс». Загалом ключовий індикатор у цьому контексті погіршується з 2020 по 2022 рік. Спостерігається зниження коефіцієнтів оборотності оборотних активів, запасів та дебіторської заборгованості, а також збільшення періоду обороту цих елементів. Це може призвести до потенційних проблем або ризиків для компанії (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Показники ділової активності ТОВ «Техно-Буд Сервіс» (показники оборотності) в 2020 - 2022 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Коефіцієнт оборотності оборотних активів, обороти	1,18	0,92	0,45	-0,26	-0,47	-0,73
Період одного обороту оборотних активів, днів	305,55	391,99	804,61	86,44	412,62	499,06
Коефіцієнт оборотності запасів, обороти	2,02	1,73	0,86	-0,29	-0,87	-1,16
Період одного обороту запасів, днів	178,37	207,76	416,42	29,39	208,66	238,05
Коефіцієнт оборотності готової продукції, обороти	-	1 765	389,8	-	-1 375	-
Період одного обороту готової продукції, дні	-	0,2	0,92	-	0,72	-
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обороти	3,82	3	1,82	-0,82	-1,18	-2
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	94,16	119,95	197,91	25,79	77,96	103,75
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості, обороти	2,51	1,95	1,14	-0,56	-0,81	-1,37
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	143,5	184,33	314,46	40,83	130,13	170,96

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Зменшення коефіцієнта оборотності оборотних активів з 1,18 у 2020 році до 0,45 у 2022 році свідчить про те, що компанія витрачає більше часу на перетворення своїх оборотних активів у готові послуги та виконані роботи. Період одного обороту оборотних активів збільшився з 305,55 днів у 2020 році

до 804,61 днів у 2022 році, що означає, що оборотний капітал компанії використовується не так ефективно, як раніше. При цьому він суперечить самій суті оборотного капіталу, адже обертається довше 365 днів.

Коефіцієнт оборотності запасів також зменшився з 2,02 у 2020 році до 0,86 у 2022 році, що свідчить про те, що компанія довше їх реалізовує, що веде до зростання витрат на утримання запасів та погіршення якості кінцевого результату діяльності.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості знизився з 3,82 у 2020 році до 1,82 у 2022 році, що означає, що компанія витрачає більше часу на збір платежів від своїх клієнтів. Період обороту дебіторської заборгованості збільшився з 94,16 днів у 2020 році до 197,91 днів у 2022 році, що може призвести до проблем з грошовими потоками та підвищити ризик виникнення безнадійних боргів. Тобто попередній висновок про якість відносин з клієнтами не був вірним і у цій сфері також є проблеми, адже все ж скорочення дебіторської заборгованості клієнтів відбувається надто повільно.

Тривалість бізнес-циклів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» у 2020-2022 роках свідчить про значне збільшення тривалості виробничого, операційного та фінансового циклів за цей період. Це свідчить про проблеми з ефективністю політики управління оборотними активами компанії, що потенційно може призвести до банкрутства бізнесу (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Показники тривалості бізнес-циклів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» в 2020 - 2022 рр.

Показники	Рік			Абсолютний приріст (відхилення), +,-		
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021	2022 / 2020
Період виробничого циклу, днів	177,91	207,34	415,41	29,43	208,07	237,5
Період операційного циклу, днів	272,52	327,71	614,33	55,19	286,62	341,81
Період фінансового циклу, днів	129,03	143,38	299,87	14,35	156,49	170,84

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Період операційного циклу зріс з 272,52 днів у 2020 році до 614,33 днів у 2022 році. Це свідчить про те, що час, необхідний для перетворення сировини на грошові кошти від продажу, значно подовжився. Це веде до проблем з грошовими потоками та негативно впливає на здатність компанії виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання.

Період фінансового циклу підвищився з 129,03 днів у 2020 році до 299,87 днів у 2022 році, а значить компанія відчуває труднощі в управлінні оборотним капіталом, що створює проблеми з ліквідністю та збільшує залежність від зовнішнього фінансування.

Дані про динаміку рентабельності оборотних активів для ТОВ «Техно-Буд Сервіс» у 2020-2022 роках свідчать про зниження валової рентабельності та коливання чистої рентабельності. Період окупності оборотних активів також суттєво змінювався протягом цього часу. Ці тенденції свідчать про те, що ефективність політики управління оборотними активами компанії демонструє значні проблеми (рис. 2.2).

Рис. 2.2 Динаміка показників рентабельності оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» в 2020 - 2022 рр.

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Чиста рентабельність оборотних активів коливалася протягом трьох років, збільшившись з 0,37% у 2020 році до 1,87% у 2021 році, а потім

знизившись до 0,98% у 2022 році. Така непостійність чистої рентабельності свідчить про те, що менеджмент компанії не є достатньо компетентним у питаннях управління оборотними активами.

Дані порівняння рентабельності оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» з інфляцією у 2020-2022 роках показують, що чиста рентабельність оборотних активів стабільно була нижчою за рівень інфляції протягом цього періоду. Це свідчить про те, що політика управління оборотними активами компанії є недостатньо ефективною для збереження реальної вартості активів та генерування достатньої прибутковості, щоб випереджати інфляцію (рис. 2.3).

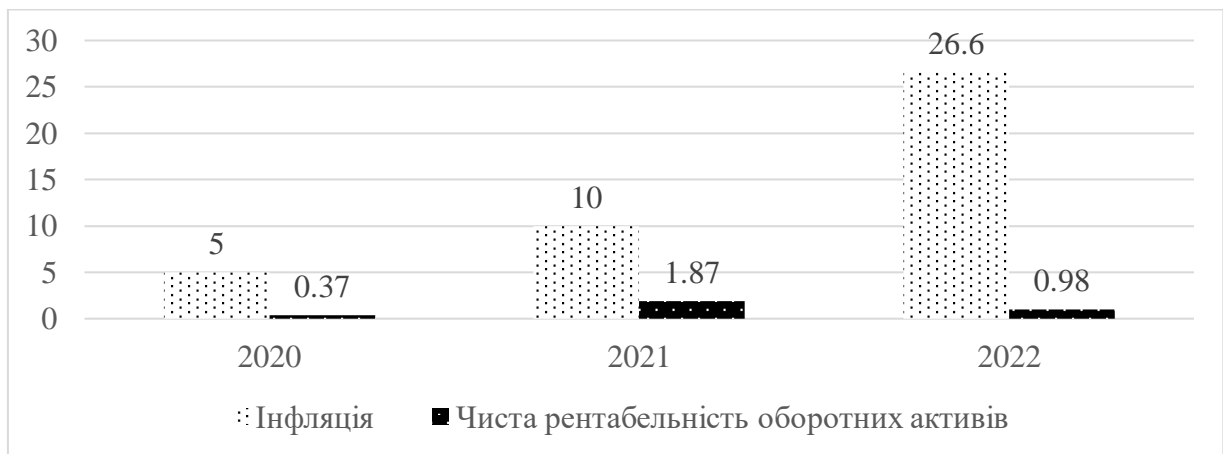

Рис. 2.3 Співставлення рентабельності оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» з інфляцією в 2020 - 2022 рр., %

Джерело: розраховано автором на основі [10]

Коли інфляція перевищує рентабельність оборотних активів, це означає, що купівельна спроможність доходів, які генерують оборотні активи компанії, з часом знижується. Іншими словами, реальна вартість прибутку зменшується через зростання вартості товарів і послуг. Це негативно впливає на здатність компанії зростати та реінвестувати в свою діяльність, а також потенційно знизити акціонерну вартість.

У випадку ТОВ «Техно-Буд Сервіс» чиста рентабельність оборотних активів була нижчою за інфляцію протягом усіх трьох років: 0,37% проти 5% у 2020 році, 1,87% проти 10% у 2021 році та 0,98% проти 26,6% у 2022 році.

Для вирішення цієї проблеми ТОВ «Техно-Буд Сервіс» слід зосередитися на підвищенні ефективності політики управління оборотними активами з метою отримання більш високих прибутків, які можуть випереджати інфляцію. Перелік потенційних заходів включає оптимізацію використання активів, активізацію резервів економії витрат та вдосконалення стратегії продажів. Крім того, компанія повинна розглянути можливість диверсифікації своїх інвестицій та впровадження стратегій, які можуть захистити її від інфляції, наприклад, шляхом інвестування в активи з поправкою на інфляцію або вивчення альтернативних інвестиційних можливостей.

Порівняння оборотності оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» з економікою в цілому та будівельною галуззю у 2020-2022 роках свідчить про те, що оборотність оборотних активів компанії була стабільно нижчою, ніж в цілому по економіці та в порівнянні з аналогічними показниками по галузі. Це свідчить про те, що ефективність політики управління оборотними активами компанії є неоптимальною і негативно впливає на її фінансові показники.

У випадку ТОВ «Техно-Буд Сервіс» оборотність оборотних активів була нижчою, ніж в цілому по економіці та будівельній галузі протягом усіх трьох років: 1,18 проти 2,74 та 2,85 у 2020 році, 0,92 проти 3,26 та 3,23 у 2021 році та 0,45 проти 3,04 та 3,13 у 2022 році (рис. 2.4).

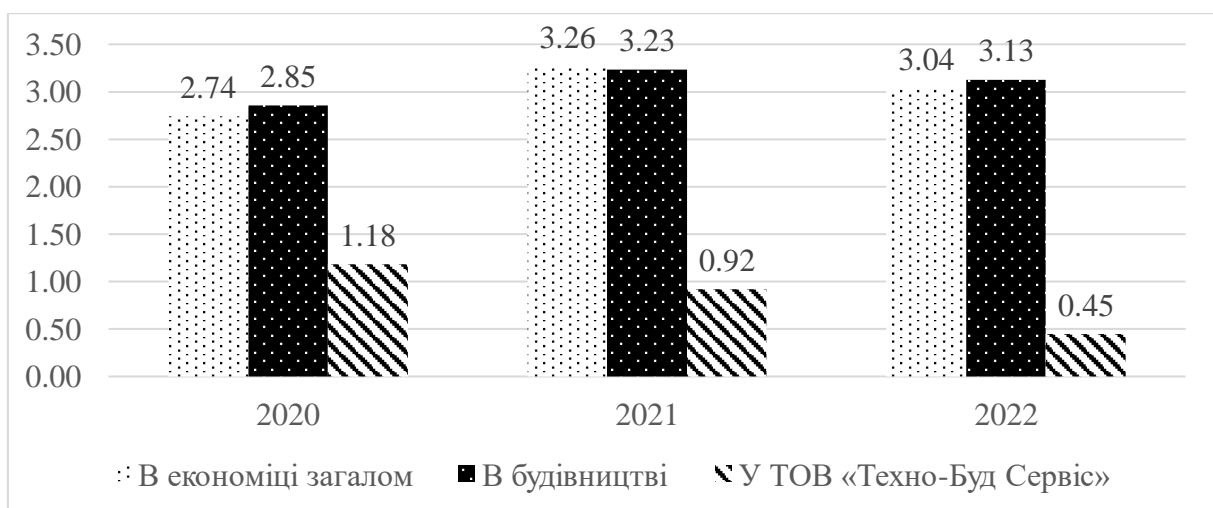

Рис. 2.4 Співставлення оборотності оборотних активів ТОВ «Техно-Буд Сервіс» з інфляцією в 2020 - 2022 рр., раз
Джерело: розраховано автором на основі [37;20]

Підводячи підсумок, зазначимо, що у процесі оцінки формування та використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс» виявлені такі аспекти:

- проведено аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу досліджуваного підприємства. Відбувається зростання загального обсягу оборотного капіталу на 46,28% з 2020 по 2022 рік, що супроводжувалося зміною структури його складових. За цей же період компанії вдалося скоротити дебіторську заборгованість на 39,27%, одночасно збільшивши грошові кошти та їх еквіваленти на 259,78%. Зміни в структурі оборотного капіталу в поєднанні з позитивними тенденціями в коефіцієнтах покриття сприяли кращому фінансовому управлінню, поліпшенню ліквідності та підвищенню операційної ефективності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»;

- здійснена оцінка ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс». Виявлені суттєві проблеми з ефективністю політики управління оборотними активами, оскільки показники оборотності активів компанії є нижчими (1,18 оборотів у 2020 році, 0,92 – у 2021 році та 0,45 – у 2022 році) порівняно з економікою в цілому та будівельною галуззю. Чиста рентабельність оборотних активів компанії постійно відставала від темпів інфляції (0,98% проти 26,6% у 2022 році). Для покращення фінансових показників ТОВ «Техно-Буд Сервіс» слід оптимізувати використання активів, виробничі процеси та стратегію продажів, щоб збільшити оборотність активів та випередити інфляцію.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО
КАПІТАЛУ ТОВ «ТЕХНО-БУД СЕРВІС»

3.1. Удосконалення стратегії фінансування оборотних активів досліджуваного підприємства

Визначивши, що загалом ефективність діяльності компанії у частині управління оборотними активами є низькою, доцільно запропонувати конкретні кроки, що дозволять забезпечити більш високу ефективність використання наявних оборотних активів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Поточна та майбутня структура ТОВ «Техно-Буд Сервіс»
в 2022-2024 рр.

Найменування показника	2022		2023		2024	
	тис. грн.	част-ка, %	тис. грн.	част-ка, %	тис. грн.	част-ка, %
1	2	3	5	6	6	7
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	3669	4,2	3669	4,2	3669	4,2
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ	3669	4,2	3669	4,2	3669	4,2
Інші довгострокові зобов'язання	12551	14,3	12551	14,3	12551	14,3
ДОВГОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	12551	14,33	12551	14,33	12551	14,33
Короткострокові кредити банків	4283	4,89	4283	4,89	4283	4,89
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	30270	34,55	30270	34,55	30270	34,55
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	13	0	13	0	13	0
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	172	0,20	172	0,20	172	0,20
Інші поточні зобов'язання	36655	41,84	36655	41,84	36655	41,84
ПОТОЧНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	71393	81,49	71393	81,49	71393	81,49

Джерело: розраховано автором на основі звітності компанії

У цьому контексті слід звернути, перш за все, увагу на фінансування. Загалом вважається, що власний капітал направляється на покриття необоротних активів, а та частина, що залишається, і використовується для фінансування власних оборотних коштів. Решта фінансових ресурсів, а саме довгострокові і короткострокові зобов'язання, направляються на покриття іншої частини оборотних активів. У розрахунках пропускаємо, що загалом структура оборотних активів компанії буде залишатися стабільною протягом наступних років, як і структура фінансування. В такому випадку можна очікувати, що власний капітал буде формувати лише 4,2 % від загальної суми джерел фінансування оборотних активів.

Розрахунок вартості власного капіталу відбувається на основі ринкового підходу. Таким важливим параметром, як безризикова ставка, є дохідність облігацій внутрішньої державної позики. У 2022р. цей показник був надзвичайно високим і становив 24 %, проте можна очікувати, що протягом цього та наступного років його значення знизиться. На поточний момент вже зафіксовано рівень у 19,5 %. Коефіцієнт ризику вкладень становить 1, адже компанія має традиційну бізнес-модель, яка не характеризується якоюсь високою консервативністю чи інноваційністю. Тобто використовується нейтральне значення (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Оцінка вартості власного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс» в 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, +,-	Відносне відхилення, %
Дохідність ОВДП (безризикова ставка) на кінець року, %	24,00	19,50	19,50	-4,50	-18,75
Коефіцієнт ризику вкладень	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00
Ринкова прибутковість власного капіталу, %	7,90	12,00	12,00	4,10	51,90
Вартість власного капіталу, %	7,90	12,00	12,00	4,10	51,90

Джерело: розраховано автором на основі[24;28]

Що ж до прибутковості власного капіталу, то в Україні немає розвиненого фондового ринку, а тому в якості параметру використовується ставка дохідності за депозитами. Звертається увага на середні значення, які розраховано Національним банком України. Це означає, що за результатами 2022р. вартість власного капіталу компанії становила 7,9 %, у тому числі при фінансуванні оборотних активів, а протягом наступних років можна очікувати, що цей параметр становитиме 12 відсотків.

Що ж то зобов'язань, то також використовуються дані Національного банку України щодо вартості кредитів у гривні. Значна частина зобов'язань використовується безплатно, наприклад, мова йде про ту кредиторську заборгованість, яка не пов'язана безпосередньо із отриманими товарами і послугами. Що ж до останнього елементу, тобто до кредитної заборгованості за товарами та послугами, то використовується значення у 12 %. Справа в тому, що якщо воно буде більшим, то компанії більш вигідно залучити кредити для покриття товарних. І навпаки, якщо воно буде нижчим, то партнери відмовляться від подальшої співпраці, адже їм буде невигідно надавати відстрочку за платежами при співпраці з підприємством (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Оцінка вартості зобов'язань компанії ТОВ «Техно-Буд Сервіс» в 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024
Ставка за банківськими довгостроковими кредитами, %	17,10	17,10	17,10
Частка банківських довгострокових кредитів, %	14,95	14,95	14,95
Ставка за банківськими короткостроковими кредитами, %	17,10	17,10	17,10
Частка банківських короткострокових кредитів, %	5,10	5,10	5,10
Частка кредиторської заборгованості, %	36,06	36,06	36,06
Вартість кредиторської заборгованості за товарами, %	12,00	12,00	12,00
Частка інших зобов'язань, %	43,89	43,89	43,89
Середньозважена вартість (ціна) позикового капіталу	7,76	7,76	7,76

Джерело: розраховано автором на основі[8;5;29]

Таким чином, загальна вартість позикового капіталу без урахування ефекту податкової ставки становить 7,76 відсотків на поточний момент і можна очікувати, що таке значення збережеться і протягом наступних 2 років.

Відповідно, вартість капіталу, який використовується у фінансуванні оборотних активів, з урахуванням наявної структури і співвідношення власного і позикового капіталу, становить 6,31 % у 2022р. і протягом наступних років значення цього показника зросте до 6,48 відсотків за рахунок підвищення вартості власного капіталу (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Оцінка вартості всього капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс», що використовується у фінансуванні оборотних активів в 2022-2024 рр.

Показники	2022	2023	2024	Абсолютне відхилення, +, -	Відносне відхилення, %
Середньозважена вартість (ціна) позикового капіталу, %	7,76	7,76	7,76	0,00	0,00
Середньозважена вартість (ціна) власного капіталу, %	7,90	12,00	12,00	4,10	51,90
Частка власного капіталу, %	4,19	4,19	4,19	0,00	0,00
Частка позикового капіталу, %	95,81	95,81	95,81	0,00	0,00
t	0,195	0,195	0,195	0,00	0,00
(1-t)	0,805	0,805	0,805	0,00	0,00
WACC, %	6,31	6,48	6,48	0,17	2,72

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Таким чином, на основі проведених розрахунків виявлено оптимальний сценарій подальшої побудови політики фінансування оборотних активів для мінімізації фінансових витрат. Очевидно, що компанії слід діяти в напрямку нарощення власного капіталу, а у випадку, якщо це буде неможливо, залучати також додаткові товарні кредити та кредити у вигляді відсотків за отриманими послугами. Звичайно, найбільш привабливим джерелом фінансування є інші безплатні джерела, проте тут важливо розуміти, що вони є вкрай обмеженими та їх неможливо використовувати системно. Тому в подальшому компанії доцільно залучати саме власні кошти і товарні кредити. Враховуючи, що у складній економічній ситуації у власників також немає можливості наростити

капіталізацію компанії, то саме другий варіант, тобто збільшення обсягу кредиторської заборгованості за товарами і послугами є оптимальним (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Оцінка вартості всього капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс», що використовується у фінансуванні оборотних активів в 2023-2024 рр. при різних сценаріях

Показники	Базовий сценарій	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3	Варіант 4	Варіант 5
Ставка за банківськими довгостроковими кредитами, %	17,10	17,10	17,10	17,10	17,10	17,10
Сума довгострокових кредитів, тис. грн.	12551	0	0	0	16834	0
Ставка за банківськими короткостроковими кредитами, %	17,10	17,10	17,10	17,10	17,10	17,10
Сума короткострокових кредитів, тис. грн.	4283	5503	0	16834	0	47104
Сума товарної кредиторської заборгованості, тис. грн.	30270	30270	47104	30270	30270	0
Націнка за користування товарним кредитом на день, %	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00
Вартість кредиторської заборгованості за товарами і послугами від постачальників, %	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00
Сума інших зобов'язань, тис. грн.	36840	36840	36840	36840	36840	36840
Середньозважена вартість (ціна) позикового капіталу	7,76	6,30	6,73	7,76	7,76	9,60
Середньозважена вартість (ціна) власного капіталу	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00
Сума власного капіталу, тис. грн.	3668,9	15000	3668,9	3668,9	3668,9	3668,9
Сума зобов'язань, тис. грн.	83943,8	72613	83943,8	83943,8	83943,8	83943,8
Частка власного капіталу	0,04	0,17	0,04	0,04	0,04	0,04
Частка позикового капіталу	0,96	0,83	0,96	0,96	0,96	0,96
t	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20
(1-t)	0,81	0,81	0,81	0,81	0,81	0,81
WACC, %	6,48	6,26	5,70	6,48	6,48	7,90

Джерело: розраховано автором на основі звітності ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Так підвищення показника до 47 104 тис. грн. забезпечить скорочення обсягу довгострокових і короткострокових банківських кредитів, а значить і знизить загальну вартість капіталу, що використовується для фінансування оборотних активів, до 5,7 % річних проти очікуваних 6,48 % річних.

Підводячи підсумок, зазначимо, що в подальшому політику фінансування оборотних активів слід вибудовувати на основі залучення додаткового власного капіталу і нарощення кредиторської заборгованості за товарами і послугами. Ці два джерела коштують компанії 12 відсотків річних, проте з урахуванням ефекту від податку на прибуток фактично вартість товарних кредитів є ще більш низькою. Крім цього, в умовах складних економічних процесів у власників не завжди є можливості додатково залучити свій капітал для інтенсифікації діяльності компанії. Тому оптимальним напрямком є нарощення кредиторської заборгованості за товарами та послугами, що забезпечить зниження середньозваженої вартості фінансування оборотних активів з очікуваного 6,48 % річних до 5,7 % річних.

3.2. Шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс»

Для підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс» слід звернути увагу на саму бізнес-модель підприємства. Суть заходу полягає в тому, щоб розширити асортимент комерційних пропозицій ТОВ «Техно-Буд Сервіс» більш актуальними на поточний момент послугами. Протягом останнього року спостерігається погіршення загальних перспектив подальшого розвитку внутрішнього ринку. Очікується падіння платоспроможності населення. За таких умов можна очікувати на зміну структури попиту, а саме підвищення частки дешевших варіантів зведення будинку. Тому вважаємо, що доцільно звернути увагу на будинки, побудовані з SIP-панелей. По-перше, це дешевше, ніж у випадку зі звичайним будинком.

Для тієї самої площі необхідно залити менший фундамент, немає потреби вирівнювати стіни, існує низка інших технічних моментів, які дають змогу знизити витрати на зведення об'єкта. Крім цього, вже в процесі експлуатації будинку знижуються витрати на обігрів, що також вкрай позитивно позначається на загальній ефективності такої нерухомості. Тому вважаємо, що в поточних умовах саме послуга зведення SIP-будинку здатна забезпечити зростання попиту на послуги компанії.

Суть самої додаткової бізнес-моделі полягає в тому, щоб приймати замовлення від клієнта, разом із ним проєктувати будинок, надалі замовляти самі SIP-панелі на заводі «Сервус», після чого власними силами зводити такий об'єкт (рис. 3.1).

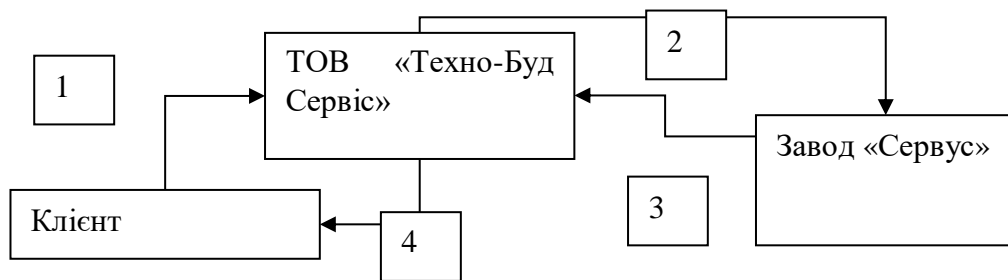

Рис. 3.1 Алгоритм взаємодії ТОВ «Техно-Буд Сервіс» і заводу «Сервус» з питань купівлі частин для будівництва SIP-будинку

Джерело: розраховано автором

Важливим питанням є визначення потенційного попиту. Для цього використовується такий інструмент як планування бюджету в системі Google Ads. Він дає змогу визначити зацікавленість відвідувачів пошукової мережі (табл. 3.6).

Середня вартість за метр квадратний визначається з урахуванням не тільки стін, а й додаткових робіт, виконаних в інтересах клієнта, наприклад, покриття металочерепицею, чистове оздоблення.

Таблиця 3.6

Планування параметрів рекламної діяльності на основі пошукових
запитів

Ключові терміни	Запити	Покази	Пере- ходи	Середня фактична ціна кліку, грн.	Витрати, грн.
SIP панелі знайти	5791	1100	77	0,2	15,4
SIP панелі	68236	4094	245	0,1	24,5
SIP панелі де купити	4402	924	73	6,5	474,5
сендвіч-панелі купити недорого	2379	356	24	4,9	117,6
сендвіч-панелі приклад	1284	128	7	3,1	21,7
SIP панелі купити	3310	231	20	7,3	146
SIP панелі ціна	2885	605	30	3,5	105
сендвіч-панелі де	4192	628	31	18,2	564,2
сендвіч-панелі купити	10201	2550	178	9,7	1726,6
сендвіч-панелі де купити	1736	173	13	26,6	345,8
сендвіч-панелі	84321	25296	2023	0,5	1011,5
...
Разом з урахуванням обраних позицій	235656	45854	3237	117,5	7296,5

Джерело: Розраховано на основі Google Ads та власної аналітики компанії, у тому числі у Google Ads, Google Analytics

З огляду на середній розмір будинку, можна зрозуміти, що очікуваний дохід компанії становитиме близько 55,8 млн грн. на рік (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Прогнозний обсяг збуту на рік, тис. грн.

Показник	Значення
Очікувана кількість клієнтів, од.	16
Середня вартість м2 для клієнта (з ПДВ), грн.	33500
Середня вартість м2 для клієнта (без ПДВ), грн.	27916,7
Середній розмір будинку, м2	125
Очікувана виручка компанії на рік, тис. грн.	55833,3

Джерело: розраховано автором

Кількість необхідних бригад - 4. Таке число визначено на основі очікуваної кількості клієнтів, а отже, і об'єктів, які будуть завершені. Початкові інвестиції включають устаткування, яке знадобиться бригадам для

забезпечення їхнього функціонування, а також офісні засоби, які дозволять підтримувати продажі. Отже, початкова сума вкладень становитиме 5339,1 тис. грн. (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Початкові інвестиції в рамках інвестиційної пропозиції
"Розширення асортименту за рахунок SIP-будинків"

Показники	Ціна, тис. грн.	К-сть	Всього, тис. грн.
1	2	3	4
Ноутбук для проектування	70	5	350
Меблі для офісу	75	5	375
Спеціальне програмне забезпечення для проектування	68,1	1	68,1
Вантажний автомобіль	670	1	670
Міні екскаватор	469	4	1876
Дрібний інвентар	500	4	2000
Усього початкових витрат	-	-	5339,1

Джерело: розраховано автором

У розрахунках враховується амортизація. Основні засоби поділено на дві групи, а саме ті, що використовуватимуться підприємством протягом п'яти років, і ті з них, що використовуватимуться протягом 10 років (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Амортизаційні відрахування в рамках інвестиційної пропозиції
"Розширення асортименту за рахунок SIP-будинків", тис. грн.

Елемент активів	2023	2024	2025	2026	2027
Вартість на кінець року					
Основні засоби (10 років)	1 093	971	850	728	607
Основні засоби (5 років)	510	383	255	128	0
Амортизація					
Основні засоби (10 років)	121	121	121	121	121
Основні засоби (5 років)	128	128	128	128	128
Усього	249	249	249	249	249

Джерело: розраховано автором

Витрати на оплату праці включають в себе як заробітні плати співробітників, які визначені на основі даних про середній показник на ринку

на поточний момент, так і суми соціальних нарахувань, наприклад, до Пенсійного фонду. При цьому важливо зазначити, що щорічно такий показник підвищується, що пов'язано безпосередньо з високим рівнем інфляції, а отже, необхідністю індексувати оплату праці.

Суму витрат на просування визначено на основі середньої вартості кліка і загальної кількості тих, хто прийшов на сайт, а оплата матеріалів включає в себе витрати на придбання SIP-панелей. Відповідний показник становить 28,25% від самої вартості замовлення (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

Систематизація операційних витрат у рамках інвестиційної пропозиції
"Розширення асортименту за рахунок SIP-будинків", тис. грн.

Елемент витрат	2023	2024	2025	2026	2027
Витрати на персонал	20 358	22 393	24 632	27 095	29 807
Амортизаційні відрахування	249	249	249	249	249
Google Ads	380	380	380	380	380
Оплата матеріалів	15 773	17 350	19 085	20 994	23 093
Усього	36 760	40 372	44 346	48 718	53 529

Джерело: розраховано автором

Отже, визначивши дохід і загальну суму витрат, можна зрозуміти очікуваний фінансовий результат до і після оподаткування (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Фінансові результати в рамках інвестиційної пропозиції "Розширення асортименту за рахунок SIP-будинків", тис. грн.

Показник	2023	2024	2025	2026	2027
Економічний ефект	55 833	61 417	67 558	74 314	81 746
Загальна сума витрат	36 760	40 372	44 346	48 718	53 529
Фінансовий результат до оподаткування	19 073	21 045	23 212	25 596	28 217
Податок на прибуток організації	3814,6	4 209	4642,4	5119,2	5643,4
Чистий прибуток у рамках заходу	15258,4	16 836	18569,6	20476,8	22573,6

Джерело: розраховано автором

Важливим показником для оцінки інвестиційної привабливості такої пропозиції є коефіцієнт дисконтування. Він є високим, адже рівень ризиків для

української економіки також є значним. Тому у розрахунках застосовується значення у розмірі 31%.

$$NPV = (-5339,1) + 11785,62 + 9909,3 + 8280,18 + 7046,77 + 6091,7 = 37775$$

тис. грн.

$$PI = (11785,62 + 9909,3 + 8280,18 + 7046,77 + 6091,7) : 5339,1 = 8,08$$

частка од.

Таким чином, додатне значення дисконтованого грошового потоку вказує на привабливість проекту (табл. 3.12).

Таблиця 3.12

Оцінка інвестиційної доцільності "Розширення асортименту за рахунок SIP-будинків", тис. грн.

Показник	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Всього
Початкові витрати	5339	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток	-	15258,4	16 836	18569,6	20476,8	22573,6	-
Амортизація	-	249	249	249	249	249	-
Залишкова вартість	-	-	-	-	-	607	-
ЧГП	-5339	15507,4	17 085	18818,6	20725,8	23429,6	-
Коеф. дисконтування, i=31	1	0,76	0,58	0,44	0,34	0,26	-
NPV	-5339	11785,62	9909,3	8280,18	7046,77	6091,7	37775

Джерело: розраховано автором

На кожну гривню, яку буде вкладено в такий проєкт, ТОВ «Техно-Буд Сервіс» отримає назад протягом наступних п'яти років 8,08 гривні.

У процесі обґрунтування напрямків поліпшення використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс» сформульовано наступні висновки та пропозиції:

- вказані можливості удосконалення стратегії фінансування оборотних активів досліджуваного підприємства. на основі проведених розрахунків виявлено оптимальний сценарій подальшої побудови політики фінансування оборотних активів для мінімізації фінансових витрат. Очевидно, що компанії слід залучати додаткові товарні кредити та кредити у вигляді відсотків за отриманими послугами. Так підвищення показника до 47 104 тис. грн. забезпечить скорочення обсягу довгострокових і короткострокових

банківських кредитів, а значить і знизить загальну вартість капіталу, що використовується для фінансування оборотних активів, до 5,7 % річних проти очікуваних 6,48 % річних;

- запропоновані шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс». Запропоновано розширити асортимент за рахунок будівництва житлових будинків із SIP-панелей. Визначено, що дисконтований потік у рамках такої пропозиції дорівнює 37,8 млн грн., а показник прибутковості становить 8,08 частки одиниці, тобто відбудеться суттєве підвищення ефективності управління оборотними активами за рахунок збільшення прибутку та доходу бізнесу.

ВИСНОВКИ

У процесі вивчення теоретичних, практичних та методичних аспектів формування та використання оборотного капіталу підприємства сформульовані наступні висновки та пропозиції:

1. Визначено сутність, значення та джерела формування оборотного капіталу підприємства. Оборотні активи - це майно, яке використовується протягом одного операційного циклу або періоду до 12 місяців і повністю переноситься на створювані товари та послуги. Оборотні активи включають запаси матеріалів, незавершене виробництво, готову продукцію, грошові кошти, дебіторську заборгованість та інші елементи.

2. Визначено методичні підходи до оцінки ефективності використання оборотного капіталу підприємства. Під час аналізу оборотного капіталу організації та для формування зважених висновків використовуються різні методи. До таких методів належать балансовий метод, метод абсолютних і відносних показників, метод групування, метод горизонтального аналізу, метод приведення показників до порівняльного вигляду, метод трендового аналізу, факторний метод, метод вертикального аналізу, метод порівняння та метод візуалізації результатів аналізу. Вибір конкретного алгоритму та методу під час аналізу залежатиме від галузі, розміру організації та наявних даних. Застосування декількох методів необхідне для забезпечення всебічного розуміння фінансового стану організації.

3. Проведено аналіз структури, стану та динаміки оборотного капіталу досліджуваного підприємства. ТОВ «Техно-Буд Сервіс» продемонструвало значне покращення фінансового стану в період між 2020 та 2022 роками, адже коефіцієнт покриття оборотного капіталу власними коштами збільшився з від'ємних 0,05 до додатних 0,04, а коефіцієнт покриття запасів власними оборотними коштами зріс з -0,09 до 0,09. Ці покращення сприяли підвищенню фінансової стійкості, ліквідності та операційної ефективності компанії. Додатна динаміка обох коефіцієнтів свідчить про покращення фінансового

менеджменту, більш ефективно управління запасами та загальне підвищення стійкості ТОВ «Техно-Буд Сервіс».

4. Здійснено оцінку ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс». Оцінка ТОВ «Техно-Буд Сервіс» свідчить про неоптимальну ефективність політики управління оборотними активами, на що вказують стабільно нижчі показники оборотності активів, а саме 1,18 оборотів у 2020 році, 0,92 оборотів у 2021 році та 0,45 оборотів у 2022 році, порівняно з галузевими та загальноекономічними показниками. Компанія намагалася генерувати прибутковість, проте вона не випереджала інфляцію (0,98% проти інфляції 26,6% у 2022 році). Для покращення фінансових показників та конкурентоспроможності ТОВ «Техно-Буд Сервіс» слід зосередитися на вдосконаленні стратегії управління активами з метою підвищення оборотності та отримання прибутковості, що перевищує інфляцію.

5. Запропоноване удосконалення стратегії фінансування оборотних активів досліджуваного підприємства. У майбутньому стратегію фінансування обігових активів необхідно розвивати на основі нарощення додаткового власного капіталу та збільшення боргових зобов'язань за продукцією та послугами. Оскільки ці два джерела коштів обходяться компанії в 12 % на рік, враховуючи ефект від податку на прибуток, реальна вартість товарних кредитів є ще нижчою. Додатково в складних економічних умовах власники не завжди мають змогу вкласти свій вільний капітал для активізації діяльності компанії. Таким чином, найкращим орієнтиром є підвищення боргових зобов'язань за товари та послуги, що допоможе знизити середньозважену вартість фінансування обігових активів з передбачуваних 6,48% річних до 5,7% річних.

6. Сформульовані шляхи підвищення ефективності використання оборотного капіталу ТОВ «Техно-Буд Сервіс». Пропонований захід полягає в розширенні асортименту послуг за рахунок будівництва будинків із SIP-панелей, що актуально в умовах очікуваного зниження платоспроможності населення. Така пропозиція забезпечить дисконтований грошовий потік

протягом наступних п'яти років у розмірі 37,8 млн грн. На кожен гривню, яку буде вкладено в такий проєкт, ТОВ «Техно-Буд Сервіс» отримає назад протягом наступних п'яти років 8,08 гривні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. РВВ ПДАУ. 2021. 300 с.
2. Аранчій В.І., Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Фінансовий менеджмент: *навч. посібник. РВВ ПДАУ*. 2021. 300 с.
3. Бровко Л. І., Попенко М. С., Черенович О. В., Фінансове забезпечення формування оборотних активів сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава*. №1. 2022. С. 88-92.
4. Бровко Л. І., Юрченко А. А., Королькова Т. В., Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. №2. 2021. С. 16-22.
5. Вартість строкових депозитів за даними статистичної звітності банків України. URL: https://bank.gov.ua/files/Procentlastb_DEP.xls (дата перегляду: 30.04.2023).
6. Ганін В., Філатова М., Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх удосконалення. *Молодий вчений*. № 75. 2019. С. 119-123.
7. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата перегляду: 30.04.2023).
8. Депозити, залучені депозитними корпораціями (крім Національного банку України). URL: <https://bank.gov.ua/files/3.2-Deposits.xlsx> (дата перегляду: 30.04.2023).
9. Дохідність ОВДП на первинному ринку. URL: https://bank.gov.ua/files/OVDP_mis.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).
10. Економічна статистика / Ціни. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата перегляду: 30.04.2023).
11. Енергозберігаючі будинки під ключ з СІП панелей. URL: <https://www.servus.if.ua/> (дата перегляду: 30.04.2023).

12. Індекс ПФТС. URL: https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).
13. Канцедал Н. Ю., Клімович І. М., Ганін В. І., Окремі питання управління оборотними активами підприємства. *Економіка та держава*. №11. 2019. С. 103-107.
14. Кобилецький В. Р., Відносні показники ділової активності / В. Р. Кобилецький // *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/metodyka-rozrakhunku-2/103-vidnosni-pokaznyky-dilovoi-aktyvnosti> (дата перегляду: 30.04.2023).
15. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності активів (коефіцієнт трансформації, ресурсовіддача) / В. Р. Кобилецький // *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/288-oborotnist-aktiviv> (дата перегляду: 30.04.2023).
16. Кобилецький В. Р., Коефіцієнт оборотності власного капіталу / В. Р. Кобилецький // *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/300-pokaznik-oborotnosti-vlasnogo-kapitalu> (дата перегляду: 30.04.2023)
17. Кобилецький В. Р., Період операційного циклу / В. Р. Кобилецький // *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/321-period-operatsijnogo-tsiklu> (дата перегляду: 30.04.2023)
18. Кобилецький В. Р., Період фінансового циклу / В. Р. Кобилецький // *Онлайн-журнал «Financial Analysis online»*. URL: <https://analizua.com/slovník-ekonomichnikh-terminiv/320-period-finansovogo-tsiklu> (дата перегляду: 30.04.2023)
19. Мордань, Є.Ю. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства [Текст] / Є.Ю. Мордань, А.О. Сумченко // *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. – 2019. – № 4. – С. 24-34.

20. Необоротні та оборотні активи, власний капітал та зобов'язання великих та середніх підприємств за видами економічної діяльності. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/fin_new/arh_noa_ved_u.htm (дата перегляду: 30.04.2023).

21. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств за видами економічної діяльності (2010-2021). URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/fin/fin_new/orppved_10_20_ue.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).

22. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу. URL: https://bank.gov.ua/files/Depositary/T-bills_debt.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).

23. Панасюк В. М., Маринович О. О., Шухманн В. А., Обліково-аналітичний інструментарій управління оборотними активами підприємства в частині витрат майбутніх періодів. *Проблеми системного підходу в економіці*. № 4. №(2). 2019. С. 178-184.

24. Первинний ринок ОВДП. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/primary-ovdp-chart> (дата перегляду: 30.04.2023).

25. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата перегляду: 30.04.2023).

26. Про компанію «Сервус». URL: <https://servus.ua/ua/o-kompanii/> (дата перегляду: 30.04.2023).

27. Процентні ставки депозитних корпорацій за новими строковими депозитами у банківських металах. URL: https://bank.gov.ua/files/inreresst_rates_metal.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).

28. Процентні ставки за кредитами та депозитами. URL: https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xls (дата перегляду: 30.04.2023).

29. Процентні ставки за кредитами та депозитами. Цінні папери резидентів. Індекс ПФТС. URL: https://bank.gov.ua/files/4-Financial_markets.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).

30. Процентні ставки за новими кредитами МСП. URL: https://bank.gov.ua/files/Loans_MSE.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).
31. Процентні ставки за новими кредитами та новими депозитами у розрізі регіонів. URL: https://bank.gov.ua/files/interest_rates.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).
32. Процентні ставки за новими кредитами та новими депозитами у розрізі регіонів. URL: https://bank.gov.ua/files/ms_regions_oper.xlsx (дата перегляду: 30.04.2023).
33. Пугаченко, О. Б. Оцінка систем бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій з немонетарними оборотними активами / О. Пугаченко, Ю. Олефір, О. Мусієнко // *Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : зб. матеріалів засід. № 2 постійно діючої Міжнар. наук.-практ. конф., 24 черв. 2022 р.* – Кропивницький, 2022. – С. 460-462.
34. Результати розміщення облігацій внутрішніх державних позик. URL: <https://bank.gov.ua/markets/ovdp-table> (дата перегляду: 30.04.2023).
35. Степанюк О. С., Економічні процеси оборотності активів та її показники. *Академічний огляд.* №2. 2019. С. 39-47.
36. Стратійчук В., Стратегічне управління оборотними активами підприємств торгівлі. *Scientia fructuosa (Вісник Київського національного торговельно-економічного університету).* № 127.5. 2019. С. 59-74.
37. ТОВ “Техно-Буд Сервіс”. URL: <https://vda.org.ua/portfolio/tov-tehno-bud-servis/> (дата перегляду: 30.04.2023).
38. Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб - UIRD (за даними агентства "Thomson Reuters"). URL: <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls> (дата перегляду: 30.04.2023).
39. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.] – Житомир : ЖНАЕУ, 2018. – 320 с

40. Фінансовий менеджмент: підручник / О. В. Кнейслер, О. Р. Квасовський, О. Ю. Ніпіаліді; за ред. д-ра екон. наук, професора Кнейслер О. В. - Тернопіль : Вид-во «Економічна думка», 2018. - 478 с.

41. Ярош Г. О. Управління оборотними активами підприємства : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : *спец. 072 - фінанси, банківська справа та страхування / наук. кер. П. М. Рубанов. Суми : Сумський державний університет, 2022. 43 с.*